

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ЧУВАЊЕ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА ХАЛК БАНКА АД СКОПЈЕ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со Општите услови за чување на хартии од вредност (во понатамошен текст: “Општи услови за вршење старателски услуги”) на Халк Банка АД Скопје се регулираат правата и обврските помеѓу Халк Банка АД Скопје (во понатамошен текст: “Банката”) и клиентите, каде Банката ќе превзема обврски за сметка на клиентите, под услови наведени во овие Општи услови за вршење на старателски услуги на домашен пазар.

Банката ќе ја извршува услугата чување на хартии од вредност (во понатамошен текст: “старателски услуги”) преку одговорни лица за вршење на услугата чување на хартии од вредност (старателски услуги) при Одделение за работи со хартии од вредност, Дирекцијата за управување со средства, ликвидност и тргување - Сектор за средства, ликвидност и меѓународно банкарство користејќи и други свои системи и ресурси, доколку е потребно за одредена услуга да се реализира.

ДЕФИНИЦИИ

Член 2

Поедини изрази употребени во овие Општи услови го имаат следново значење:

- **КЛИЕНТОТ** е корисник на една или повеќе услуги за кои има склучен договор со Банката.
- **БАНКАТА** е Халкбанка АД Скопје, “Св. Кирил и Методиј” бр. 54, 1000, Скопје, која склучува договор со Клиентот.
- **СТАРАТЕЛСКИ НАЛОГ** е Налог во согласност со одредбите од член 11 од Општи услови за вршење старателски услуги.
- **ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ:** се акции издадени од акционерски друштва и од командитни друштва со акции, акции во инвестициските фондови кои работат според Законот за инвестициски фондови, обврзници, инструменти на пазарот на пари, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност, сертификат за депозит и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност. Овие хартии од вредност се неограничено преносливи, а кои Банката ги чува за клиентите на нивните сметки.
- **ПОРАМНУВАЊЕ:** Процес на исполнување на обврските на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто произлегуваат од склучената трговска трансакција на секундарниот пазар, односно извршување на плаќањето од страна на купувачот и пренос на сопственоста на хартиите од вредност од страна на продавачот.
- **ЧУВАЊЕ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ:** Услуга која вклучува отворање и водење на сметки за хартии од вредност за клиенти во депозитар, отворање и водење на сметки на хартии од вредност и за своите клиенти кои не се сопственици на тие хартии од вредност, а за сметка на нивните клиенти и други услуги со хартии од вредност по налог на клиентот (исплата на достасани побарувања од издавачите врз основа на достасани хартии од вредност, камати и дивиденди за сметка на сопствениците на тие хартии од вредност, известување за собранија на акционерите и застапување на тие собранија, извршување на даночни обврски по налог на клиентот и слично).
- **ВАЛУТА НА ТРАНСАКЦИЈАТА:** Датум на порамнување на трансакцијата или датум на корпоративниот настан.
- **СТАРАТЕЛСКА СМЕТКА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ** е посебна сметка (вклучувајќи ги и сите други дополнителни под-сметки) што е отворена во Банката на име на Клиентот, каде што се евидентираат хартиите од вредност кои Банката ги чува за Клиентот, врз основа на Договор за чување на хартии од вредност на домашен пазар на Халк Банка АД Скопје.
- **ВРЕМЕНСКАТА РАМКА НА СТАРАТЕЛСКИ УСЛУГИ** се роковите за давање на налози за старателски услуги и истите се јавно објавени.
- **ПАРИЧНА ПЛАТЕЖНА СМЕТКА** е која било клиентска парична платежна сметка отворена во Банката.
- **СТАРАТЕЛСКА ПЛАТЕЖНА СМЕТКА** е посебна парична сметка на која Банката ги чува средствата наеден или повеќе клиенти во врска со старателски услуги.

- **РАБОТЕН ДЕН** е секој ден освен сабота, недела и празници во Република Северна Македонија.
- **НАЛОГОТ** е Старателски налог.
- **КОРПОРАТИВНИ АКТИВНОСТИ** се поврзани со активностите на издавачите на хартии од вредност и вклучуваат: одржување на акционерско собрание, исплата на дивиденди во пари или акции, камата и главнина, делење / спојување на акции, преземање, припојувања и спојувања на акционерски друштва, регистрација и исплата на права, зголемување / намалување на акционерскиот капитал со издавање / повлекување акции и сите останати активности поврзани со остварувањето на правата од хартиите од вредност, промените во хартиите од вредност и / или статусни промени на издавачот.
- **ИЗДАВАЧОТ** е правното лице кое ги издало хартиите од вредност.
- **SWIFT** е систем за електронски трансфер на банкарски финансиски пораки.
- **ССИ - стандардни инструкции за порамнување**
- **ДОГОВОРОТ** е Договор за чување на хартии од вредност на домашен пазар на Халк Банка АД Скопје
- **ТАРИФА ЗА СТАРАТЕЛСКИ УСЛУГИ** е дел од Тарифата на Банката со која Банката ги утврдува надоместоците кои Клиентот е должен да ги плати на Банката во врска со користењето на старателските услуги (во натамошниот текст: **Тарифа за старателски услуги**).
- **ОБРАЗЕЦ "ПОДАТОЦИ ЗА КЛИЕНТОТ"** е форма која содржи лични податоци за Клиентот и претставува придружен дел на Договорот.
- **ДЕЛОВНИТЕ ПРОСТОРИИ**, за потребата за давање на налози, се просториите на Банката во Скопје, "Св. Кирил и Методиј" бр. 54, 1000, Скопје.

КЛИЕНТИ НА БАНКАТА

Член 3

Клиенти на Банката можат да бидат домашни и странски правни или физички лица.

ВИДОВИ НА РАБОТИ КОИ ГИ ИЗВРШУВА ОДГОВОРНОТО ЛИЦЕ ЗА ЧУВАЊЕ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ, УСЛОВИТЕ И НАЧИНОТ НА НИВНО ИЗВРШУВАЊЕ

Видови старателски услуги

Член 4

Под старателски услуги спаѓаат:

- Отворање и водење на сметки за хартии од вредност во свое име, а за сметка на клиентите;
- Отворање и водење на сметки на хартии од вредност за своите клиенти кои не се сопственици на тие хартии од вредност, а за сметка на нивните клиенти;
- Исплата на достасани побарувања од издавачите врз основа на достасани хартии од вредност, камати и дивиденди за сметка на сопствениците на тие хартии од вредност;
- Известување за собранија на акционерите и застапување на тие собранија по налог на клиентот;
- Плаќање на даночни обврски на клиентот врз основа на хартии од вредност кои се во негова сопственост а по налог на клиентот;
- Чување и одржување на портфолиото на хартиите од вредност на клиентот;
- Порамнување трансакции поврзани со тргување со хартии од вредност согласно инструкции од клиентот;
- Известување за состојбите и промените на сметките за хартии од вредност и наменските парични сметки;
- Следење и навремено известување за корпоративни настани;
- Услуги на застапување на собранија на акционерски друштва;
- Известување за новините на пазарот на капитал и измените во законските прописи;
- Останати услуги во договор со клиентите.

Отворање и водење на старателска сметка за хартии од вредност

Член 5

За целите на вршење на оваа услуга, Банката отвора и води старателска сметка за хартии од вредност во Централен Депозитар на хартии од вредност (во понатамошен текст: "ЦДХВ") во име на Банката, а за сметка законскиот носител - клиентот.

Клиентот е должен да има обезбедено на сметката доволно хартии од вредност на денот на порамнување.

Доколку клиентот не обезбеди доволна количина на хартии од вредност на својата сметка, а истите се потребни за налогот или трансакцијата да се изврши, Банката нема да го изврши налогот, односно нема да ја верификува трансакцијата, ниту пак ќе биде одговорна за настанатата штета предизвикана од оваа постапка спрема клиентот.

Банката е должна да води посебна евиденција за хартиите од вредност и субјектите во чие име ги извршува активностите и податоците од тие евиденции да ги чува како деловна тајна и да ги заштити од неовластено користење, измена или губење.

Хартиите од вредност кои се водат на старателската сметка, не се во сопственост на Банката и истите не влегуваат во нејзиниот имот, не можат да се вклучат во ликвидационата или стечајна маса, ниту можат да се користат за измирување на обврски на Банката спрема трети лица.

Банката е должна на барање на клиентот, веднаш да издаде известување за состојба на хартиите од вредност на неговата старателска сметка, а најдоцна до 3 (три) дена од доставеното барање.

Отворање и водење на старателска парична сметка

Член 6

Банката отвора и води старателска парична сметка за клиентите во системот на Банката поради извршување на порамнување трансакциите со хартии од вредност.

Средствата од старателската парична сметка на клиентот, Банката може да ги користи наменски единствено за исплата на обврски во врска со инвестициските (старателските) услуги и активности, како и дополнителни услуги кои се извршуваат за клиентот и не можат да се користат за исплата на обврски на друг клиент.

Средствата на старателската парична сметка на клиентот, вклучувајќи ги и средствата кои се во постапка на пренос, не се во сопственост и не влегуваат во имотот на Банката, не можат да се користат за исплата на обврски на Банката спрема трети лица, ниту пак можат да бидат предмет на принудна наплата и не можат да се вклучат во ликвидациона или стечајна маса на Банката.

Банката е должна да ја контролира старателската парична сметка на клиентот и да го известува клиентот со цел обезбедување на доволно средства на денот на порамнување. Клиентот е одговорен за покривање на своите налози за тргување.

Доколку клиентот не обезбеди доволно покривање на својата старателска парична сметка, а кои се неопходни за налогот или трансакцијата да се изврши, Банката нема да го изврши налогот, односно нема да ја верификува трансакцијата, ниту пак ќе биде одговорна за настанатата штета предизвикана од оваа постапка спрема клиентот.

Банката е должна на барање на клиентот, веднаш да издаде известување за состојба на средствата на неговата старателска парична сметка, а најдоцна до 3 (три) дена од доставеното барање.

Известувања за корпоративни активности

Член 7

Под корпоративни активности кои Банката ги извршува за клиентите се подразбираат:

- Известување за одржување на собрание на акционери, во случај кога клиентот е сопственик на хартии од вредност од тоа акционерско друштво;
- Известување за покана за давање на застапничка изјава;
- Известување за исплата на дивиденда;
- Застапување на собранието на акционери.

Известувањето за одржување на собрание на акционери на акционерското друштво со информација за

дневниот ред, Банката на клиентот му го доставува по електронски пат, веднаш по добиената информација.

Известувањето за покана за давање на застапничка изјава, се доставува на клиентот на кој таа изјава се однесува, исто така по пат на електронски пат, веднаш по добиената информација. Банката издава полномошно за застапување на собрание на акционери на основ на налог добиен од страна на клиентот чии акции се наоѓаат на старателската сметка. Потпишаното полномошно, Банката го спроведува до лицето кое ја испратило поканата за давање на застапничка изјава 3 (три) дена пред одржување на собранието на акционери, согласно Законот за трговски друштва. Доколку Клиентот, согласно Законот за трговски друштва, го отповика односно откаже полномошното најдоцна пред одржувањето на собранието на акционери, должен е навремено писмено да ја извести Банката.

Банката го известува клиентот за исплата на дивиденда веднаш по применото известување од издавачот.

Налогот за корпоративните активности, даден од страна на клиентот, служи за давање на прецизни инструкции за постапување на Банката, а во врска со правата од хартиите од вредност кои тој ги поседува на старателска сметката. Кога налогот за корпоративни активности се однесува на застапување на собрание на акционери, мора да ги содржи инструкциите за постапување на полномошникот при застапување на собранието на акционери и начинот на оставарување на право на глас согласно Законот за трговски друштва, јавниот повик или поканата и Статутот на конкретното акционерско друштво.

Клиентот кој има издадено налог за корпоративни активности на Банката може истиот да го повлече во било кое време пред гласањето на собранието на акционери, преку достава на налог за повлекување во писмена форма. Клиентот кој има издадено налог за извршување на корпоративни активности на Банката може истиот да го измени доставувајќи изменет налог до Банката во писмена форма најдоцна пред одржувањето на собранието на акционери.

Банката е должна по извршената реализација на налогот за корпоративни активности, да го извести клиентот за гласањето на собранието, да обезбеди и достави до клиентот релевантни информации и податоци кои биле побарани со налогот за корпоративни активности, доколку извршител е Банката.

На клиентите на кои им доставува потврда за прием, односно извршување на налог по SWIFT, Банката ќе ги доставува овие податоци и потврди со содржина која мора да биде во согласност со меѓународните SWIFT стандарди.

Наплата на приходи кои произлегуваат од хартии од вредност

Член 8

Банката е овластена врз основа на склучениот договор со клиентот и без посебен налог од Клиентот, да извршува наплата на сите приходи (дивиденди, камати, купони, главници и др.) кои произлегуваат од хартии од вредност и да ги евидентира на сметка на клиентот на кој му припаѓаат.

Услови и начин на извршување на функцијата чување на хартии од вредност

Член 9

Банката е должна со клиентот да склучи писмен договор, со кој ќе се регулираат меѓусебните права и обврски при извршувањето на активностачувар на хартии од вредност во согласност со законските и подзаконските акти.

При воспоставување на деловен однос со клиентот, Банката задолжително го идентификува и потврдува идентитетот на клиентот.

Идентификацијата и потврдата на идентитетот на клиентот – физичко лице се врши врз основа на поднесување на оригинален и важечки документ за идентификација, издаден од надлежен орган или копија заверена на нотар. Од овој докумен се утврдува име, презиме, дата и место на раѓање, место и адреса на живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број или број за идентификација и број на документот за идентификација, органот кој го издал и дата на важење.

Кога клиентот е правно лице се идентификува и неговиот идентитет се потврдува со документ за регистрација во оригинал или копија заверена на нотар, издаден од надлежен орган на државата во која е регистрирано правното лице која не смее да биде постара од шест месеци, вклучително и со употреба на средства за електронска идентификација издадени во рамки на регистрирана шема за електронска идентификација на високо ниво на

сигурност согласно со закон доколку е возможно.

Идентификувањето и потврдувањето на идентитетот на клиентот и вистинскиот сопственик се врши согласно со Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам и и интерните акти на Банката. Составен дел на Договорот за чување на хартии од вредност на Халк Банка АД Скопје (во понатамошен текст: “Договорот”) помеѓу клиентот и Банката е и Тарифата на Банката, како и Изјавата на клиентот во која е наведено следното:

- Клиентот е запознаен со содржината на овие Општи услови за вршење старателски услуги пред склучување на Договорот и
- Клиентот е запознаен со Тарифата на Банката за услуги на чување на хартии од вредност.

Со Договорот, Банката се обврзува дека ќе се извршуваат поединечните активности согласно Член 4 од овие Општи услови за вршење старателски услуги за сметка на клиентот, а на основа на налог од клиентот, а клиентот се обврзува дека за таа услуга ќе плати провизија.

Банката може да прима и извршува налози од клиентот само во согласност со законските и подзаконските акти, правила на Централниот депозитар на хартии од вредност (во понатамошниот текст: ЦДХВ) и Комисијата за хартии од вредност (во понатамошен текст: “КХВ”), општите акти на Банката и Договорот.

Вреднување на портфолио

Член 10

Известувања за вредноста на портфолиото се врши за клиентите кај кои оваа услуга е утврдена во Договорот. Вредноста на средствата кои се наоѓаат на сметките на клиентите се утврдува/ажурира преку пазарните цени на хартии од вредност кои ги поседуваат клиентите.

За пресметка на пазарната вредност на хартиите од вредност на стрателската сметка на хартии од вредност, Банката ги користи следните цени:

- Последната цена официјално цитирана на сервисот за финансиски информации (Македонска берза на хартии од вредност);
- Последната цена или последната понудена куповна цена, официјално цитирана на сервисот за финансиски информации (Македонска берза) за странските обврзници.

Ако на одреден ден немало тргување, за вреднувањето се зема последната расположива цена. Ако хартијата од вредност не котира на берза, за вреднување се користи номиналната вредност.

ВИДОВИ НАЛОЗИ ОД КЛИЕНТИ, НАЧИН И РЕДОСЛЕД НА НИВНО ИЗВРШУВАЊЕ

Старателски налог

Член 11

Старателски налог е писмена изјава од Клиентот до Банката, за вршење на Старателски услуги за сметка на Клиентот.

Банката може да располага со хартии од вредност, на Сметката за хартии од вредност, само според Старателски налог.

Клиентот ја гарантира точноста и комплетноста на информациите во Старателскиот налог. Клиентот е одговорен за сите последици кои произлегуваат од доставувањето на неточни или нецелосни информации.

Како валиден Старателскиот налог се смета налог кој е:

- Доставен во писмена форма до Банката согласно утврдените начини на комуникација во член 18 од овие Општи услови
- Потпишан и доставен од Клиентот лично во деловните простории на Банката, преку пошта, е-маил или SWIFT (во согласност со меѓународните SWIFT стандарди) и тоа од неговите регистрирани податоци, испратен согласно член 18 од овие Општи услови; Ги содржи сите основни елементи на Старателски налог од член 12 од Општите услови

- Доставен е во рокови дефинирани во Временската рамка на старателски услуги.

Основни елементи на Старателски налог

Член 12

Старателскиот налог ги содржи следните суштински елементи:

- име и презиме или назив на Клиентот;
- вид на налог (прием, испорака, со или без плаќање);
- датум на тргување;
- датум на очекуваното порамнување;
- ISIN на хартијата од вредност (меѓународен финансиски идентификационен број);
- количина од хартиите од вредност;
- износ на плаќање за порамнување;
- ССИ / Назив и број на сметка на другата договорна страна;
- Број на Старателска сметка за хартии од вредност и старателска парична сметка или Парична сметка.

Форма на Старателски налог

Член 13

Клиентот може да и даде на Банката Старателски налог исклучиво во писмена форма.

Клиентот, налозите ќе ги издава на стандардизиран образец од Банката (Прилог 1), во спротивно Банката има право да ја испита веродостојноста на налогот, пред негово извршување.

Член 14

Основни типови на старателски налози за пренос на права за хартии од вредност кои ги прима Банката се:

- Налог за порамнување на куповна трансакција (RVP – Receive Versus Payment);
- Налог за порамнување на продажна трансакција (DVP – Deliver Versus Payment);
- Налог за прием на хартии од вредност без плаќање (RF – Receive Free);
- Налог за достава на хартии од вредност без плаќање (DF – Deliver Free);
- Налог за пренос на хартии од вредност на заложна сметка;
- Налог за наплата на побарувања од издавачот на хартии од вредност по основ на сопственост над хартии од вредност;
- Налог за позајмување/давање во наем на хартии од вредност;
- Налог за корпоративни активности и
- Налог за депонирање.

Кога се поднесува налог за порамнување на куповна трансакција (RVP – Receive Versus Payment) клиентот е должен да изврши навремена уплата на средства на Старателската парична сметка, потребни за извршување на Старателскиот налог, во согласност со Временската рамка на старателски услуги.

Кога се поднесува налог за порамнување на продажна трансакција (DVP – Deliver Versus Payment) или Налог за достава на хартии од вредност без плаќање (DF – Deliver Free), Клиентот е должен навремено да обезбеди доволна количина од хартии од вредност на Старателската сметка за хартии од вредност, за извршување на Старателскиот налог, во согласност со Временската рамка на старателски услуги.

Во случај на кумулација на услуги за клиенти кои склучиле Договор за работа за хартии од вредност и Договор за чување на хартии од вредност со Банката, како Старателски налог може да послужи било кој документ како пресметка / потврда, заклучница или извештајот за склучена трансакција од брокер или слично. Со цел да служи како Старателски налог, документот не мора да биде потпишан од страна на Клиентот,

Член 15

Покрај стандардните типови на налози Банката може да прими и други типови на налози ако содржината на тие налози е утврдена со важечката регулатива и интерните акти на Банката.

Член 16

Банката може да располага со хартиите од вредност на клиентот само врз основ на издаден налог од негова страна.

Клиентот е одговорен за точноста и потполноста на податоците во налозите, како и за сите последици кои можат да произлезат во случај на давање на неточни или непотполни податоци.

Банката нема да постапи по налогот доставен од клиентот кој е непотполн, нејасен, погрешен или е доставен надвор од предвидениот рок. Во ваков случај, Банката ќе го опомене клиентот за неисправност на налогот и ќе побара доставување на нов, исправен налог.

Полномошно

Член 17

Клиентот може да издаде старателски налог лично или преку полномошник.

Во случај кога налогот го издава полномошник во име и за сметка на клиентот, Банката е должна да го идентификува и да го потврди идентитет на лицето кое дејствува во име и за сметка на клиентот, клиентот односно носителот на правата и полномошното и тоа врз основа на на документи, податоци и информации од сигурни и независни извори а лицето е должно да го докаже своето овластување со полномошно во писмена форма потпишано од клиентот и заверено кај овластен Нотар односно доколку Полномошното се дава во странство, потписот се заверува кај овластено лице (нотар), потоа се става апостил печат (доколку е применливо) и истото се преведува од страна на овластен судски преведувач во Република Северна Македонија и преводот се заверува на нотар. Полномошното може да биде дадено во дипломатско-конзуларно претставништво на Република Северна Македонија во странство.

Прием на Старателски налог

Член 18

Банката ќе го прими налогот, преку одговорно лице за вршење на услугата чување на хартии од вредност (старателски услуги) при Одделението за работа со хартии од вредност, Дирекцијата за управување со средства, ликвидност и тргување - Сектор за меѓународно банкарство и средства и ликвидност .

Контакт адреса:

Дирекцијата за управување со средства, ликвидност и тргување Халкбанк АД Скопје,

Св. Кирил и Методиј” бр. 54,

1000 Скопје, Македонија

Телефон +389 2 3285 628

email: CustodyHB@halkbank.mk

SWIFT :

Работни денови: Пон-Пет (освен празници) Работно време: 08:30-16:30

Член 19

Примените налози од клиентите се евидентираат во Книгата на старателски налози на Банката.

Книгата на налози е во електронски облик и во истата налогите се внесуваат согласно времето на прием на налозите, начинот и нивната содржина.

Потврда за прием на Старателски налог

Член 20

Банката е должна најдоцна следниот работен ден од денот на приемот на налогот, на начин утврден во Договорот, односно на начин на кој е тој налог издаден, на клиентот да му достави потврда за прием на налогот, односно потврда за прием на измена или повлекување на налогот.

Потврдата за прием на налогот ги содржи сите елементи од соодветната форма на налог, освен потписот на клиентот.

Одбивање на Старателски налог

Член 21

Банката има право да одбие да го изврши Старателскиот налог доколку:

- Старателскиот налог е нејасен, противречен, неодреден;
- Извршувањето на налогот може да предизвика стопански престап, прекршок или кривично дело;
- ; Доколку истиот е во спротивност со прописите и интерни акти со кои се уредува спречувањето перење пари и финансирање на тероризам, заради постапување по листите за санкции за лица, земји и активности, во склад со локалната и /или меѓународна регулатива, доколку корисникот постапува спротивно на законите и други прописи, интерни акти и слично.
- Старателскиот налог не е даден во согласност со одредбите од овие Општи услови и Временската рамка на старателски услуги;
- Клиентот не извршил уплата или не обезбедил покривање на старателската парична сметка со доволен износ на средства за извршување на Старателскиот налог;
- Клиентот нема или не обезбедил доволна количина на хартии од вредност на Старателската сметка на хартии од вредност за извршување на Старателскиот налог;
- Клиентот има доспеан долг во Банката врз основа на старателските услуги кои ги користи.

Во случаите од став 1 алинеја 2 и 3 од овој Член, Банката без одлагање ја известува КХВ и Управата за финансиско разузнавање.

Утврдувајќи ги околностите од став 1 алинеја 2 и 3 од овој Член, Банката има право да се потпре на сопствените информации, како и на информациите кои ги добива од други извори.

При одбивање на Старателскиот налог, Банката ќе го известува Клиентот истиот работен ден и ќе ја наведе причината за одбивање на налогот, освен во случаите кога таквото известување е забрането со пропис.. Банката не одговара за било каква штета што произлегува од одбивањето на налогот.

Доколку Банката побара дополнување и/или разјаснување на нешто нејасно, противречно или неодредено во Старателскиот налог, за време на прием на налогот ќе се смета времето на приемот на писменото објаснување на клиентот и / или дополнувања на налогот од Клиентот.

Доколку Клиентот навремено не обезбеди доволно средства за извршување на Старателскиот налог, Банката има право да одбие да го изврши и нема да биде одговорна за било каква штета што би ја претрпел Клиентот поради тоа. Банката има право да му наплати на Клиентот за било каква штета која Банката евентуално би ја претрпела.

Ако Клиентот не обезбеди доволна количина на хартии од вредност на Сметката за хартии од вредност, Банката има право да одбие да го изврши налогот и нема да биде одговорна за било каква штета што би ја претрпел Клиентот поради тоа. Банката има право да му наплати на Клиентот за било каква штета која Банката евентуално би ја претрпела.

Измени, дополнувања и повлекување на Старателскиот налог

Член 22

Клиентот може да го промени, дополни или повлече Старателскиот налог само доколку налогот претходно не е извршен од страна на Банката, неговото извршување може да се спречи и доколку таквата промена, дополнување или повлекување не предизвика било каква штета или трошок за Банката.

Клиентот може со нов налог да изврши измена или повлекување на доставениот налог.

Секоја измена или повлекување на налогот која клиентот ќе ја изврши ќе се смета како нов налог и претходниот нема да има правна важност.

Член 23

Потврда за прием на измена и/или повлекување на налог се доставува до клиентот веднаш по применото известување, а најдоцна следниот работен дена на ист начин на кој се испраќа и потврдата за прием на налог.

Извршување на налог

Член 24

Банката може да го прифати извршувањето само на валиден Старателски налог.

Банката е должна најдоцна наредниот работен ден од денот на извршување на налогот на клиентот да му достави известување за извршување на истиот.

ИЗВЕСТУВАЊЕ НА КЛИЕНТИТЕ

Член 25

Банката ги известува клиентите писмено за нивните реализирани трансакции со хартии од вредност и парични средства поврзани со хартиите од вредност, обезбедувајќи изводи за состојбите на сметките и промените кои се извршени на сметките на клиентот.

За редовни известувања се сметаат:

- Извод од старателската сметка на хартии од вредност;
- Извод од старателската сметка на парични средства;
- Известување за извршување на старателски налог за порамнување на трансакција;
- Известување за прием на приходи на старателска сметка на парични средства
- Пресметка на вредноста на хартиите од вредност;
- Известување за корпоративна активност
- Детали на трансакциите за плаќање (DvP/RvP);
- Фактури и пресметка за старателски услуги.

При вршење на трансакции со хартии од вредност, Банката за клиентот обезбедува основни податоци кои се однесуваат на извршувањето на трансакциите, и тоа:

- Податоци за налогот;
- Податоци за клиентот;
- Датуми за извршување на трансакцијата;
- Наплатени провизии.

Банката е обврзана да обезбеди дополнителни информации за трансакциите или статусот на портфолиото на клиентот, по добивање на барање во писмена форма од клиентот.

Известувањата до клиентите се доставуваат на еден од следните начини:

- Директно во просториите на Банката (Дирекцијата за управување со средства, ликвидност и тргување);
- Електронска пошта (е-маил);
- Пошта;
- SWIFT;

Известувањето доставено на еден од погоре наведените начини се смета за уредно доставено известување.

Клиентот се обврзува да ја провери точноста на сите известувања и податоци добиени од Банката. Во случај на приговори и забелешки на доставените материјали, Клиентот е должен во рок од 3 (три) работни дена од денот на приемот на известување, до Банката да достави писмен приговор.

Доколку Банката не добие приговор од Клиентот во тој период, ќе се смета дека Клиентот се согласува со содржината на поднесените и доставени материјали.

Доколку клиентот ги промени податоците за контакт (е-маил или поштенска адреса), а за ваквата промена благовремено не ја извести Банката, како ден на достава се смета денот кога Банката за прв пат се обидела да го достави писменото известување до клиентот по основ на последните официјални податоци кои клиентот ги доставил во Банката.

Кореспонденција со Клиентот**Член 26**

Освен ако не е поинаку одредено со Општи услови за вршење старателски услуги или Договорот, кореспонденција од Банката до Клиентот, се одвива писмено, преку начините на комуникација утврдени во Договорот и неговите Прилози.

Освен ако не е поинаку одредено со Општи услови за вршење старателски услуги или Договорот, кореспонденцијата од Клиентот до Банката се одвива писмено, на контакт податоците на Банката наведени во член 18 од Општите услови за вршење старателски услуги.

ПРАВА И ОБВРСКИ НА БАНКАТА И КЛИЕНТИТЕ**Права и обврски на Банката****Член 27**

Во своето работење со клиентите Банката е должна:

- Да ги почитува одредбите од законите, подзаконските акти, правилата на КХВ, ЦДХВ, НБРСМ и останати регулатори по потреба;
- Да го почитува правилото на рамноправност на клиентите;
- Да се раководи исклучиво од интересите на клиентите, особено внимавајќи на вршењето на налозите на клиентите. Банката не смее своите интереси да ги става пред интересите на клиентите и должна е да работи чесно, правично и професионално во согласност со Етичкиот кодекс;
- Да доставува единствено вистинити и јасни информации до клиентите или потенцијалните клиенти, кои не доведуваат до заблуда;
- Да го извести клиентот за можните конфликти на интереси помеѓу Банката и клиентот, како и конфликтот на интереси помеѓу клиентите, известувајќи го и за причините за тие конфликти на интереси, како и за превземените дејствија како овие конфликти би се ограничиле во најмала можна мерка;
- Да ги чува податоците за состојбите и промените на сметките за хартии од вредност на клиентите, како и други податоци кои ги има добиено при извршување на функцијата на чувар на хартии од вредност за клиентите и не смее да ги соопштувана трети лица, ниту да да им овозможи на трети лица да ги користат тие податоци.

Член 28

Банката е должна пред склучување на Договорот да го запознае клиентот со:

- Видовите услуги кои Банката ги извршува;
- Општите услови за вршење старателски услуги и Тарифата на Банката;
- Околностите кои се од значење за реализација на налозите од клиентите;
- Околностите кои се од значење при вршење на другите услуги во рамки на чувањето на хартии од вредност како и ризиците кои се поврзани со тие услуги.

Член 29

Банката е одговорна за уредно и навремено извршување на налозите од клиентите во согласност со правилата на ЦДХВ, Договорот, овие општи правила и интерните акти на Банката.

Провизија за извршување на старателски услуги на Банката, како и други надоместоци**Член 30**

По основ на извршени услуги на чувар на хартии од вредност за сметка на клиентот, клиентот е должен на Банката да и плати провизија или друг надоместок утврден помеѓу клиентот и Банката.

Провизијата или другите надоместоци Банката ги утврдува со Тарифата на Банката

Банката е должна да го истакне Тарифата на Банката во своите деловни простории, како и на официјалната интернет страна на Банката.

Обврски на клиентот

Член 31

Клиентите се должни при извршување на работењето со Банката да постапуваат по одредбите од законите, подзаконските акти, правилата на КХВ, ЦДХВ, НБРСМ и останати регулатори по потреба, како и овие Општи услови и Договорот.

Клиентите на Банката се должни свесно и во согласност со добрите деловни обичаи и етика и морал, да ги извршуваат превземените обврски по основ на работи кои за нивна сметка ги склучува Банката.

Член 32

Правното лице, клиент на Банката, е должно во писмена форма, веднаш по настанатата промена да ја извести Банката за:

- Измените, односно дополнувањата на актите за основање и статутот;
- Промени на раководството и други лица овластени за работење со Банката;
- Зголемување, односно намалување на основниот капитал;
- Статусните промени;
- Инсолвентност;
- Отпочната постапка за принудна наплата, стечај или ликвидација;
- Други податоци важни за работењето на клиентот.

Физичкото лице, клиент на Банката, е должно во писмена форма, веднаш по настанатата промена, да ја извести Банката за:

- Промена на личните податоци, адреса на живеење и други информации кои можат да влијаат на извршување на обврските на Банката спрема клиентот.

Член 33

Клиентот се обврзува навремено да ја плаќа провизијата и другите надоместоци кои се вогласност со Тарифата на Банката, а се однесуваат на услуги кои се предмет на овие Општи услови за вршење старателски услуги и Договорот.

ДРУГИ ПРАШАЊА ПОВРЗАНИ СО РАБОТЕЊЕТО НА БАНКАТА ПРИ ИЗВРШУВАЊЕ НА СТАРАТЕЛСКИ УСЛУГИ

Ризици поврзани со вложување во хартии од вредност

Член 34

Трансакциите со хартии од вредност се поврзани со ризици, кои што може да влијаат на профитабилноста и/или непрофитабилноста на хартиите од вредност. Најчести ризици поврзани со вложување во хартиите од вредност се:

- кредитен ризик;
- ликвидносен ризик;
- пазарен ризик (каматен ризик, валутен ризик, ризик на капитал);
- оперативен ризик;
- правен ризик;
- останати ризици (терминолошки ризик, глобален ризик, политички ризик, инфлацискиризики, репутациски ризик, дериватен ризик).

Со доставување на налогот клиентот потврдува дека на начин разбирлив за него, е запознаен со сите ризици на вложување во хартии од вредност на кои се однесува налогот.

Евиденција и доверливост на податоците

Член 35

Банката е должна да води посебна евиденција на паричните средства, хартии од вредност и лицата во чие име ги извршува работите, односно податоците кои ги чува во таа евиденција да ги чува како деловна тајна и да ги заштити од неовластено користење, измена или губење.

Податоците на Клиентот можат да се соопштуваат и доставуваат на увид на трети лица согласно со Законот за банки, а врз основа на:

- ако Клиентот дал писмена согласност за нивно откривање;
- на писмено барање или налог на надлежен суд;
- на барање на КХВ за вршење на контрола врз работењето на Банката;
- на писмено барање на Народната банка за потребите на супервизијата;
- на Управата за финансиско разузнавање;
- на писмено барање на друг орган овластен со закон.

Со потпишувањето на Договорот, клиентот се согласува и и дозволува на Банката да ги проследи неговите лични податоци до ЦДХВ, ако тоа е неопходно и доколку тоа го бара законската регулатива.

Располагањето на Банката со податоците до кои ќе дојде во текот на работењето со хартии од вредност (чување на хартии од вредност), како и прибирањето и обработката на личните податоци се врши во согласност со прописите со кои се уредува заштитата на деловната тајна, банкарската тајна и прописите за заштита на личните податоци, како и интерните акти на Банката, донесени согласно овие прописи.

Банката води соодветна документација со која се докажува вршењето на работите со хартии од вредност, било да се тие извршени во свое име и за своја сметка или за сметка на клиентот. Документацијата и податоците овозможат прецизност во било кое време, утврдување на состојбата на работењето со хартии од вредност и утврдување на финансиската состојба на овластеното правно лице.

Притоа Банката на регистрираната адреса ја чува својата евиденција и документација (документацијата се однесува на клиентите, хартиите од вредност, утврдувањето и порамнувањето, како и сметководствената евиденција и документација за финансиското работење на банката поврзано со работењето за хартии од вредност) со која се докажува вршењето на работите со хартии од вредност и тоа 5 (пет) години од денот на кој тие податоци се евидентирани, а книгата за налози се чува трајно, согласно прописите за работа со хартии од вредност.

Останатата документација поврзана со работата со хартии од вредност вклучително и личните податоци, Банката ги чува согласно роковите утврдени во Законот за хартии од вредност, Законот за спречувањето перење на пари и финансирање тероризам, Законот за банките, интерните прописи на банката и останати релевантни прописи, а во корелација со Законот за заштита на личните податоци.

Клиентот со склучувањето на договорот се согласува Банката да ги собира и обработува неговите лични податоци за цел/и на спроведување на одредбите на Договорот, а согласно Законот за заштита на личните податоци, Законот за хартии од вредност, Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам и Законот за банките, подзаконските акти и применливите интерни акти на Банката согласно закон. По исклучок, заради постапување при спречување, истрага и откривање на измами поврзани со работењето со хартии од вредност (чувањето на хартии од вредност), Банката пристапува до личните податоци, ги обработува и ги чува личните податоци без согласност на клиентот и/или лицето кое е предмет на постапката.

При исполнување на обврските од договорот, Банката може да ги открие личните податоци на клиентот на обработувачи (даватели и добавувачи на услуги) на Банката на начин и согласно прописите за заштита на личните податоци, односно само на обработувачи кои обезбедуваат доволна гаранција за примена на соодветни технички и организациски мерки на таков

начин на кој обработката на личните податоци од нивна страна ќе се одвива во согласност со барањата од Законот за заштита на личните податоци и ќе обезбедуваат заштита на правата на клиентот согласно закон.

Клиентот се согласува и ја овластува Банката да може да ги открива неговите лични податоци на трети лица, со цел реализација на склучениот договор, а согласно закон.

Клиентот е запознаен и согласен за сите права и обврски согласно Законот за заштита на личните податоци и подзаконските акти, како и со информациите од Општите услови и претходни информации за обезбедување и користење на услуги во Халк Банка АД Скопје и Политиката за приватност и потврдува дека за истото се запознаени и согласни и неговите Овластени лица за работа со хартии од вредност. За повеќе информации поврзани со обработката на личните податоци и правата на субјектите на лични податоци, Ве упатуваме на нашата Политика за приватност со посета на нашата веб страна <https://halkbank.mk>.

Заради заштита на своите интереси, Клиентот е должен да ги заштити и чува сите податоци поврзани со работењето со хартии од вредност. Банката нема одговорност за штетата која може да настане за Клиентот како резултат на непочитувањето на обврските на Клиентот за чување на тајност.

Клиентот, неговите законски застапници, и неговите Овластени лица за работа со хартии од вредност, се запознати дека Банката може да ги користи податоците кои се сметаат за деловна тајна како и документи, податоци и информации кои се стекнати при вршење работата со хартии од вредност односно кои претставуваат банкарска тајна и да ги открива истите на државни органи, овластени лица и други трети лица во согласност со применливите закони.

Одговорност за штета

Член 36

Банката е одговорна за штета која може да настане при вршење на старателските услуги на чување на Хартии од вредност за клиентот, а особено за штетата која предизвикува:

- Неизвршување, односно неправилно или неблаговремено извршување на налозите на клиентите;
- Неправилен внес на налозите на клиентите.

Банката нема да сноси одговорност за настанатата штета во следните случаи:

- Виша сила;
- Дејствија на трети лица кои влијаат на извршување на налозите (Влада на РСМ, НБРСМ, КХВ, ЦДХВ, Македонска Берза АД Скопје, Берзански посредници, Друштва за управување со инвестициски или пензиски фондови, осигурителни компании, телекомуникациски друштва и др.);
- Неликвидност и несолвентност на клиентот;
- Пад на информацискиот систем кој се користи при комуникација со ЦДХВ во процесот на тргување и порамнување, грешки и губење на податоци при постапка на евидентирање на обврзници, акции, записи во МИПС како и нестручно работење, злоупотреба и неовластено доставување на информации за сметките во МИПС;
- Неисправен налог за порамнување доставен од страна на клиентот;
- Доставување на налог и инструкции за порамнување, односно документација со неточни податоци доставени и потврдени од страна на клиентот;
- Погрешни податоци за цените и прометот на хартии од вредност, добиени од официјалните извори за податоци (Bloomberg, Reuters, MSE и др.);
- Настани и околности врз кои Банката не може да влијае, а кои се однесуваат на општите ризици при инвестирање, вклучувајќи, а не и ограничувајќи се на губитоците кои произлегуваат од политичкиот ризик, законодавните норми кои ги регулираат активностите по основ на банкарскороботење, промена на правилата на пазарот на капитал, девалвација, флукуација, пазарни услови кои влијаат на стандарните извршувања на трансакции во врска со хартиите од вредност, ограничувањата за рамена на валути итн.;
- Пропусти на клиентот за исполнување на своите обврски кои произлегуваат од законите и од Договорот.
- Банката нема да сноси одговорност доколку при обезбедување на услугите на чување од хартии од вредност постапува добронамерно, правовремено и со должно внимание, се грижи и внимава

на интересите на Клиентот и во согласност со Налогот кој е добиен согласно Општите услови и Договорот. Банката не е должна да ги прифати и изврши налозите што се направени спротивно на одредбите од Општите услови и склучениот Договор.

Член 37

Клиентите се одговорни за штетата која ќе ја предизвикаат врз Банката со доставување на неточни податоци и документација, неизвршување на обврските на денот на порамнување по основ на склучени трансакции и други случаи предвидени со закон.

Клиентите на Банката се одговорни за своите превземени обврски и за штетата која е извршена на Банката во следните случаи:

- Непочитувајќи ги законските и подзаконските акти;
- Непочитувајќи ги актите и правилата на Банката;
- Ја злоупотребаат Банката за да ги постигнат целите кои за нив се забранети и/или да ги оштетат своите доверители;
- Превземат недозволените активности и ја оштетат Банката без разлика дали во своја корист или корист на друго лице.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 38

Банката има право еднострано да ги измени/дополни Општите услови но исто така должна е да им овозможи на своите клиенти увид во измените на Општите услови во рок од 7 (седум дена) пред почетокот на примената на тие измени.

Изменетите, односно важечките Општи услови ќе бидат достапни на веб-страницата на Банката и во деловните простории каде се извршува услугата чување на хартии од вредност со клиентите.

За сите прашања кои не се опфатени и регулирани со овие Општи услови, се применуваат релевантните законски решенија, подзаконските акти и правила на КХВ, ЦДХВ, НБРСМ, Владата и други регулатори по потреба.

За сите прашања кои не се опфатени и регулирани со овие Општи услови се применуваат позитивните законски прописи, подзаконските акти и правила на КХВ, ЦДХВ, НБРСМ, Владата и позитивната законската и подзаконски прописи од други регулатори. Овие Општи услови влегуваат во сила со денот на нивното донесување.

Халк Банка АД Скопје

ПРИЛОГ 1**СТАРАТЕЛСКИ НАЛОГ**

Име и презиме /назив на Клиентот;	
Вид на налог (прием, испорака, со или без плаќање)	
Налог за порамнување на куповна трансакција (RVP – Receive Versus Payment)	
Налог за порамнување на продажна трансакција (DVP – Deliver Versus Payment)	
Налог за прием на хартии од вредност без плаќање (RF – Receive Free)	
Налог за достава на хартии од вредност без плаќање (DF – Deliver Free)	
Налог за пренос на хартии од вредност на заложна сметка;	
Налог за наплата на побарувања од издавачот на хартии од вредност по основ на сопственост над хартии од вредност	
Налог за позајмување/давање во наем на хартии од вредност;	
Налог за корпоративни активности	
Налог за депонирање/ повлекување	
Датум на тргување	
Датум на порамнување	
ISIN на хартијата од вредност	
Количина од хартиите од вредност	
Износ на плаќање за порамнување	
ССИ / Назив и број на сметка на другата договорна страна	
Старателска сметка за хартии од вредност	
Старателска парична сметка	
Платежна сметка во Халк Банка АД Скопје	
Платежна сметка во друга деловна банка	

Дата:**Клиент:****Потпис:**